



КРЕДО НЕВЕРОВАЊА

(Владимир Стојнић: *Куџија*, Народна библиотека „Стефан Првовенчани“, Краљево, 2013)

Владимир Стојнић сваком новом књигом песнички ризикује. Уместо да одржи и продужи већ артикулисани, пронађени глас, уместо да усаврши поступак већ спроведен на једном тексту, Стојнић напредује тако што понавља неповерење према „препознатљивости“ као замци ауторског идентитета, и пре писања нове књиге каже: *tabula rasa*. Међутим, Стојнићев песнички развој, који би се могао сматрати нетипичним и иконокластичним, задржава снажно поетичко језгро. Његова поезија је препознатљива управо својом поетичком цртом, којом је, додуше, понекад и превише заклоњена. У отклону од континуитета поступка, у опредељењу за многоструку супротстављену захтевима за идентитетом, читава се ауторова потреба да једну књигу представи као монолит. То нас доводи до још једне поетичке константе у писму Владимира Стојнића. Овај песник пише књиге, не песме.

Његова четврта књига, *Куџија*, такође је, на трагу *Фоџоалбума* (2010) и *Позива на саучесништво* (2011), формулисана као концептуално остварење. Нестанак појединачне песме, начет готово првом књигом, у *Куџији* је потпуно остварен. У овој поеми од четрдесетак ненасловљених текстова (текст-боксова, текстова-кутија, или ако је веровати поднаслову, *невидљивих прагова*) Стојнић се исцрпно огледа с техником фрагмента. Поступком блиским оном који се у америчкој поезији назива *new sentence*, у *Куџији* се нижу реченице које не творе заједничку наративну целину, које, напротив, дискурс симулирају и пародирају. Улога контекста се минимализује. Међу реченицама, синтагмама и усамљеним речима одвојеним тачком, могућа црвена нит је покидана. Опстаје само „црна нит одвајања“, паратакса.

некада сам веровао у кайџицу крви на сџејенишџу од џераца. данас не верујем јошово ни у шџа. џредсџаве су бесконачне али у одређеним џределима размножавају се бусенови лековишџо биља. када јовориш о јефџином џорцелану речи клизе линијом у зазеџом џросџору. црна ниџ одвајања. месџо незаџицања.

Кратки и махом демонстративни искази који чине текстуалне целине *Куџије* међусобно ретко комуницирају. Дискурзивне везе међу њима своде се на сугестије или иронизују: „улице се назире у дубини под визуром од пескираног стакла. замагљене циметасте продавнице са терминима који пулсирају на полицама. муцање као именовање стегнутог грла. прустов комшилук је шуњање под листопадима главобоље.“ Реченица-синтагма *Куџије* сама за себе представља контекст. Тачка, готово једини интерпункцијски знак *Куџије*, долази на место очекиваних везника и зареза, матери-

јализујући прекид, паузу у говору, али и у мисли. Аутор разбија и реченицу као јединицу и с њом се поиграва убацујући произвољан везник или успостављајући зависни однос.

Спроведећи изабрани поступак на нивоу књиге, Стојнић га паралелно промишља поетички. Метајезичке преокупације су учестале. Феномени значења, смисла, представљени су као неприхватљиве, катастрофичне појаве, готово коинциденције, на које се тешко пристаје: „затвор смисла ограђен је капцима.“ Све што би могло да сугерише ток, произилажење, низ, расипа се доследно на најситније значајке. Језику није допуштено да сагледа ситуацију у целини, да изнесе ма какав суд; и мишљу доминира фрагмент: „редови појмова. збрка. нешто што те дели на парчиће а радови се одвијају непрестано.“ Језик, и сви гестови који га прате, муцање, исписивање симбола и слова, осамостаљују се од света. Посматрају га зачуђено, као случајног саучесника у ствари коју је незамисливо прихватити као заједничку. Уместо да га одрази, језик *Куџије* раставља, *гезарџикулише* ток света, намећући себе као потпуно независну структуру, коју – и у томе је поетичка иновација *Куџије* – свет подражава.

Паралелно са поступком паратаксе оцртава се и главна тематска преокупација *Куџије*: напор за повезивањем напоредних елемената који се, на први поглед, чине међусобно разнородним; напор за *џридавањем значења*. Говорник (а можда и *џворници*) ових реченица ишчуђава се елементима света у којем обитава, пропитује их, труди се да их топографски прецизно ситуира, трагајући за некаквим кључем, сећањем које ће те елементе држати на окупу. Али говорник је истовремено у неочекиваној позицији да својим говором ствара свет. Покушавајући да открије инхерентно везивно ткиво између присутних хетерогених елемената, он бива принуђен да га сам изгради. У гласу који преовлађује у *Куџији* има нечег од Марка Пола из Калвинових *Невидљивих трагова*, када градове Кублај-кана описује језиком у којем се смењују фантазмагорија и скепса. Тај глас варира између зачуђене наивности археолога и хладноће пописивача, који сведочећи не може да се уздржи од покушаја дешифровања, од искушења метафизике, изношења конјектура о претпоставки надјезичке истине. С друге стране, сведок је свестан да је његово сведочанство саставни елемент онога чему је посведочио, и да равноправно учествује у присутном свету, рушећи тако претпоставку о *истини изван речи*: „на лакираном столу је остао записан делић светлости. ако то кажем слика изговореног ће испунити кортекс (...)“.

Унутар *Куџије* се непрестано одиграва „велики прасак речника“. У постзначањском времену и неодређеном простору, све што је у „старом свету“ служило да *огрази*, све што је било знак, реч, слика, у новом ће постати полазиште, главно начело. Све што је било другоразредно прерашће у архетип. На знаку више није да се света сети, да га призове – него да га направи, ни из чега. И сама *куџија* је симбол чије је значење забрављено, остатак тог света у којем је *истина сџановала изван речи*. Оно што је било подређено ауторитативним, метафизичким системима значења, постало је у *Куџији* активни творац новог система. Реч је постала старија од смисла. Говор непосредно преуређује ствари, симултано претворен у свет. Свет на који се реферира постоји само као исприповедан, само *док се џријовега*, а једини стожер му је глас приповедача. Да уопшtimo: средство које настоји да протумачи и установи, заправо *моџифи-*

кује узорак. Мерењем се промени „раздаљина између тела и ивичњака“ (35); „ишчитавањем нотне свеске“ ремети се „распоред околног жбуња“ (23), а „стишани глас иза радијатора *производи* предмете“ (29). Стојнић доследно следи покрет *инволуције*, карактеристичан за жанр дистопије, извитоперујући очекивани узрочно-последични низ у *последично-узрочни*: „чула су се формирала сећањем на заплет и ликове“ (18); „геометрија је сећање на првобитни договор“ (25).

Насупрот паратакси текстуалних целина *Куџије* динамички стоји знатно наративнији *ауџојоеџички ајендикс* који затвара књигу, с насловом „пронаћи себе је изгубити себе“. У просторно одређенији оквир замишљене „собе пре реновирања“ преноси се апстрактнији оквир у којем се налази говорник *Куџије*. Он варира између замишљања метафизичког устројства хаоса којем присуствује и сумњичавости према сваком вањезичком ауторитету. Поетички залог *Куџије* овде је конкретније артикулисан:

*џреба ли брижљиво бираџи речи, и чему још служе џи (мало)џрађански наноси сџила.
џајови (која, чеја?) јениџивних меџафора. џосиџање сџуџица џо џексџу у циљу елиминације
нејодобних чиџалаца. разџацавање симбола, инсџруменаџа, машинерије уџреџ-
нуџе да ми џокаже како је џрусусџво сџарије од доџађаја.*

На стилском и лексичком плану, *Куџија* не одудара од претходних Стојнићевих књига. Стихови задржавају форму констатације. Често је коришћење неодређених временских прилога („у касно поподне“). Реторски регистар је незнатно виши. Тон текстова-кутија је таксативан, безличан, на моменте и сувопаран. Назнаке емотивности и фокализације наслућују се једино у партијама којима доминира сећање („појављује се добро упамћени кадар пријатеља у карираним панталонама. указује на то да је истина некад становала изван речи“). Учестало колажирање конкретног и апстрактног понекад је изведено превише пластично: „густо препричани маркети са гајбама парадјаза и безимених облика“; „*вибрирајућа слова* су протерана низ *сџрма сџејенишџа исџорије*“.

Детаљ на који обрати пажњу аутор понекад зумира толико да га потпуно замагли, желећи у исто време да покаже његову незаменљивост (затвореност, недвосмисленост) и могућност (виртуелност). У сваки детаљ као да је уперен безлични конвексни окулар који свему поклања једнаку пажњу, и за све каже *добро џоџлегај*. Минијатурне, монтиране целине, *куџијице*, омеђене тачкама, понуђене су читаоцу час као *можда џуне*, прегнантне вањезичким конотацијама, а час као празне ступице иза којих се не крије никакав кључ, које су једноставно присутне плохе, и посматрача не иритирају чак ни као загонетка. Рукопис *Куџије* врви реченицама-дефиницијама које су ритмички толико избрушене да стичу снажан афористичко-поетички потенцијал: „све оно чега се сећам никада се није догодило“; „све се догађа први пут“; „гледати себе у даљини значи бити тамо“.

Две су крајности амплитуде *Куџије*. Једна тачка је анксиозна безбрижност гласа зароњеног у непосредну садашњост. За њега се све „догађа први пут“, он је декларативно лишен прошлости. Друга крајност је неутешна анксиозност гласа који жели да

се сећа. Пребирајући по неважностима „предела који промичу“, „по гомилицама шута“, овај глас настоји да са својим слутњама успостави континуитет, да себи нађе метафизичко и религиозно утемељење. Али га други глас, сурово ефемерни опортуниста, у томе непрестано спутава. Најснажнија места *Кушије* су она на којима се сусретну овај декадент и онај отуђеник, идолопоклоник и агностик, и сукобе своје отуђености.

Та тачка сусрета, коегзистенција статичног сећања и динамичног заборављања, помирује двојнике и постаје им дом. Његов је кредо *веровање ГОТОВО ни у шџа*.